

T.C.
TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU
2.DAİRE KARARI

Başvuru Numarası	: 2021/1244
Toplantı Tarihi/Sayısı	: 16.1.2024/41
Karar Numarası	: 2024/75
Başvuran	: R.Y.
Başvuran Vekili	: -
Adres	: -
Muhatap Kurum/Kişi	: Bolu F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü
Muhatap Adres	: -

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Yemek dağıtımında kullanılan metal yemek saklama kaplarının alınarak yerine plastik yemek kaplarının verildiği iddiasına ilişkindir

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuran başvuru dilekçesinde özetle;

a. İdarenin keyfi uygulamaları sonucu cezaevinde hak ihlallerinin arttığını, yapılan son aramada koğuşlardaki metal yemek saklama kaplarına el konularak yerine plastik kaplar verildiğini, bu yeni uygulamanın ileride mahpuslarda sağlık sorunlarına neden olabileceğini belirtmiştir.

3. Muhatap Bolu F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğünden alınan yazılı görüşte özetle;

a. Ceza İnfaz Kurumlarında Bulundurulabilecek Eşya ve Maddeler Hakkında Yönetmelik'in "Yeme ve içmede kullanılan araç ve gereçler" başlıklı 6'ncı maddesinde her bir hükümlünün koğuşta bir adet uç kısmı sivri olmayan bıçak, plastik veya yumuşak metalden imal edilmiş çatal, yemek veya çay kaşığı, iki adet metal yemek tabağı, iki adet cam su bardağı ile çay bardağı ve tabağı bulundurabileceği hususunun hüküm altına alındığını, yemek saklama kaplarının bu araç ve gereçler içerisinde sayılmadığını,

b. Mahpuslara yemek dağıtımı esnasında yemeklerin hızlı ve soğumadan dağıtımını sağlamak amacıyla yemeklerin metal yemek saklama kaplarına konularak koğuşlara dağıtıldığını ancak bu kapların bazı mahpuslar tarafından amacının dışında kullanıldığını, mahpusların koğuşlardaki bu kapları koğuş kapı ve pencerelerinin metal kısımlarına vurarak eylem yaptıklarını, bu durumun Kurumda güvenlik riskini artırdığını, bu yüzden metal yemek kaplarının toplanarak yerine sert plastikten yapılmış yemek saklama kaplarının verildiğini belirtilmiştir.

4. Muhataptan alınan yazılı görüş başvurana iletilmiş ve kendisinden yazılı görüşü talep edilmiş ancak başvuran herhangi bir görüş sunmamıştır.

III. İLGİLİ MEVZUAT

5. 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde, Kurumumuzun “Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek” ile görevli olduğu düzenlenmiştir.

6. Mezkûr Kanun'un 17'nci maddesinin birinci ve sekizinci fıkralarında, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin Kuruma bizzat başvuru yapabileceği hükme bağlanmıştır.

7. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in “Karar türleri” başlıklı 65'inci maddesi şöyledir: “Kurum, yapılan başvuru veya resen inceleme kapsamında yaptığı inceleme ve araştırma sonucunda incelenemezlik kararı, gerekçeli kabul edilmezlik kararı, gönderme kararı, ihlal kararı, idari yaptırım kararı, uzlaşma kararı, ret kararı ve karar verilmesine yer olmadığına dair karar verir.”

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

8. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmektir.

9. 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde, Kurumun görevleri arasında İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması olarak görev yapmak olduğu düzenlenmiştir. Aynı maddenin (i) bendi kapsamında da özgürlüğünden mahrum bırakılanların Kuruma yapmış oldukları başvurular incelenmektedir.

10. Başvuran, İdarenin koşullardaki metal yemek saklama kaplarına el koyduğunu, bunların yerine plastik yemek saklama kaplarında yemek dağıtımını yaptığını belirtmiştir. İdare ise söz konusu metal kapların bazı mahpuslar tarafından amacının dışında kullanıldığını, bu durumun Kurumun güvenliğini riske attığını ifade etmiştir..

11. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) içtihadında, bir kişiyi hürriyetinden yoksun bırakan tedbirlerin sıklıkla acı ve aşağılama unsuru barındırdığını belirtmiştir. Ancak, yüksek güvenlikli bir cezaevinde tutukluluk hâlinin, ister tutukluğun isterse de mahkûmiyetin akabinde, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 3'üncü maddesi kapsamında tek başına bir sorun teşkil ettiğinin söylenemeyeceği ifade edilmiştir. Kamu düzenine ilişkin konular, devletin özel mahpus kategorileri için yüksek güvenlikli cezaevi rejimleri uygulamasını başlatmasına ve aslında Sözleşme'ye taraf pek çok devletin tehlikeli tutuklular için daha katı güvenlik kuralları almasına yol açabilir. Firar, saldırı veya cezaevindeki huzursuzluğu önleme maksatlı bu düzenlemeler, sıkı kontrollerle bu tür mahpusları cezaevindeki diğer tutuklulardan ayırmaya dayanmaktadır (AİHM, *Piechowicz/Polonya*, B. No: 20071/07), 17.04.2012, para. 161).

12. Ceza İnfaz Kurumlarında Bulundurulabilecek Eşya ve Maddeler Hakkında Yönetmelik'in “Yeme ve içmede kullanılan araç ve gereçler” başlıklı 6'ncı maddesi şu şekildedir; “Koşuş, oda ve eklentilerinde, her hükümlü için kantinden temin edilmek şartıyla bir adet uç kısmı sivri olmayan on santimetre uzunluğunda bıçak, plastik veya yumuşak metalden imal edilmiş çatal, yemek ve çay kaşığı, 0.50 mm. kalınlığında iki adet metal yemek tabağı ve ikişer adet cam su bardağı ile çay bardağı ve tabağı bulundurulabilir.”

13. Cezaevlerinde firar ve saldırıları önlemek ile huzur ve güvenliği tesis etmek amaçlarına yönelik olarak mahpuslara dönük katı güvenlik rejimlerinin uygulanması yöntemi dünyada oldukça yaygın olan bir durumdur. Ancak devletlerin katı güvenlik önlemlerini içeren bu tür infaz rejimlerini uygularken mahpusları insan onuruna yakışır koşullarda tutmayı, tutukluluğa bağlı acı düzeyini aşan bir sıkıntıya veya zorluğa maruz bırakmamayı ve mahpusların beden ve ruh sağlığını korumayı güvence altına almaları gerekmektedir.

14. Devletler hiç kuşkusuz mevzuatla belirlenen hükümler çerçevesinde cezaevlerindeki huzur ve güvenliğe yönelik risk oluşturabilecek durumlara ilişkin özel güvenlik tedbirleri uygulayabilirler. Ancak uygulanan bu tür tedbirlerin her olay bağlamında ayrı ayrı değerlendirilmesi ve böylelikle söz konusu tedbirin gerçekten gerekli olup olmadığına karar verilmesi gerekir. Yapılacak değerlendirmede alınacak güvenlik tedbirinin gerekli olduğu kabul edilse bile bu tedbirlerin kişinin yaşamını devam ettirmede temel unsur olarak kabul edilen yeme, içme, ısınma, temiz hava, gün ışığı gibi temel insani ihtiyaçlarının karşılamasına sınırlamalar getirmemesi son derece önemlidir.

15. Somut olayda mevzuat uyarınca zorunlu olmamasına rağmen İdarenin mahpuslara sunulan yemeklerin dağıtım işlemini daha pratik ve etkili bir şekilde yürütmek amacına matuf olarak, yemeklerin metal yemek saklama kaplarında sunulması uygulamasını hayata geçirdiği ancak söz konusunu uygulamanın Kurumdaki güvenliği riske atabilecek bazı zafiyetlere sebep verdiği (toplu eylem girişimi), bunun üzerine alınan önlem kapsamında metal yemek saklama kaplarının sert plastik kaplarla değiştirildiği, bu durumun mahpusların yaşamını devam ettirmede temel unsur olarak kabul edilen beslenme eylemine yönelik herhangi bir engel teşkil etmediği, İdarenin bu uygulamasının mahpuslar açısından suça yönelik faaliyetler ve benzeri durumlarla ilgili riskin önlenmesi amacıyla Kurumdaki güvenliği tesis etmeye dönük özel bir güvenlik tedbiri olduğu değerlendirilmektedir.

16. Sonuç olarak; başvuranın başvuru dilekçesindeki iddiası ve muhatap İdarenin söz konusu uygulaması bir bütün olarak değerlendirildiğinde, yukarıda açıklanan gerekçelerle yemeklerin sert plastikten yapılma yemek saklama kaplarında verilmesi durumu kötü muameleyle varan bir uygulama olmadığı değerlendirilmektedir.

V. KARAR

A. Başvuruda KÖTÜ MUAMELE YASAĞININ İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

B. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

16/1/2024 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

e-imzalıdır

Muhammet Ecevit CARTI
Daire Başkanı

e-imzalıdır

Dr. Burhan ERKUŞ
Üye

e-imzalıdır

İsmail AYAZ
Üye

e-imzalıdır

Mehmet Emin GENÇ
Üye

e-imzalıdır

Ünal SADE
Üye